

Malaise treft houtmarkt

Internationale bezorgdheid over gevolgen voor het bos

De hele houtmarkt ondervindt momenteel de gevolgen van economische recessie en hergebruik van hout en papier. Er zijn echter grote verschillen tussen Amerikaanse en West-Europese markten. Het Timber Committee van de Verenigde Naties besteedde er speciale aandacht aan tijdens haar jaarlijkse bijeenkomst van 11 tot 15 oktober in Rome. In dit Bos en Hout Bericht een verslag van de belangrijkste marktontwikkelingen. Daaraan vooraf een korte toelichting op het werk van het Timber Committee.

Het Timber Committee van de Economische Commissie voor Europa is een organisatie van de Verenigde Naties

Timber Committee bespreekt houtmarkt op FAO-headquarters te Rome

Foto: Peter Schütz

Het Timber Committee

Het Timber Committee van de Economische Commissie voor Europa is een organisatie van de Verenigde Naties. Voor bosbouw en houtmarkt werken veel landen samen in deze commissie: alle Oost-Europese, West-Europese en Noord-Amerikaanse landen. Het werk van het Timber Committee is van rechtstreeks belang voor overheden, maar het bedrijfsleven kan er ook zeker haar voordeel mee doen. Dan is meestal wel eerst 'vertaling' nodig van de resultaten. Het Timber Committee is opgericht in 1947 en haar taken zijn:

- analyse van korte, middellange en lange termijn ontwikkelingen in de bosbouw en op markten van houtproducten;
- verzameling, verwerking en verbetering van statistieken voor bosbouw- en houtmarkt;
- houttechnologie, management en opleiding;
- duurzame ontwikkeling van bosbouw en houtindustrie;
- assistentie bij het economische hervormingsproces van Midden- en Oosteuropese landen.

Het Timber Committee vergadert een keer per jaar; haar werkgroepen en suborganen een of meerdere keren. Op de jaarlijkse vergadering bespreekt deze commissie de belangrijkste resultaten van werkgroepen, bepaalt zij wat ze in de toekomst gaat doen en waar prioriteiten liggen, afhankelijk van de politieke situatie en de houtmarkt. Een vast agendapunt is dan de discussie over de belangrijkste houtproducten. Die discussie geeft Nederland veel informatie over ontwikkelingen in het afgelopen jaar en over de verwachtingen van de belangrijkste producentenlanden voor het komende jaar. Het belang daarvan is duidelijk: wij zijn voor onze houtvoorziening bijzonder afhankelijk van die landen.

Bijeenkomst 1993

Zoals gezegd dit jaar speciale aandacht voor de magere economische situatie die een negatieve invloed heeft op het houtgebruik. De meeste West-Europese landen hebben slechts een groei van 1 - 1,5% en blijvend hoge werkloosheidscijfers. Een van de weinige lichtpunten in West-Europa is het Verenigd Koninkrijk, maar daar staat tegenover de bijzonder slechte situatie in Oost-Europa. De vooruitzichten voor Noord-Amerika zijn beter. Hieronder een beschrijving van de marktontwikkelingen voor de belangrijkste houtproducenten. Per land of groep van landen is een samenvattende tabel opgenomen.

Russische Federatie

Tussen 1988 en 1992 is de houtmarkt in de Russische Federatie verslechterd. De ontwikkelingen zijn ernstig en de cijfers illustreren dat: de totale productie van houtprodukten daalde met 33%; de productie van gezaagd naaldhout nam af met 39%, van triplex met 19% en van houten platen, pulp en papier met 32%-34%. Dat heeft natuurlijk gevolgen voor de export van alle belangrijke houtprodukten naar landen buiten het GOS. Die is in 1992 met vele procenten afgenomen. Belangrijk voor Nederland is de exportdaling van gezaagd hout met 23%. De dalingen bij productie en export hebben zich in 1993 voortgezet. Voor de verschillende houtprodukten geeft dit het volgende beeld.

Rondhout

Na de sterke daling van de oogst met 22% in 1993 verwacht Rusland dat de oogst zich in 1994 op het niveau van 1993 handhaaft. De export naar landen buiten het GOS daalt in 1993 van 10,6 miljoen naar 6,6 miljoen m³. In 1994 verwacht Rusland een lichte stijging van de export.

Gezaagd naaldhout

De export naar markten buiten het GOS daalt in 1993 verder tot 3,2 miljoen m³. In het meest gunstige geval is deze export in 1994 gelijk aan die in 1993. Er zijn echter omvangrijke problemen bij de productie want zagerijen verkeren in een uiterst slechte conditie.

Plaatmateriaal

In 1993 daalt de productie van de belangrijkste houten platen (triplex – 25%, spaanplaat – 20% en vezelplaat – 6%). Voor 1994 verwacht de Russische Federatie weer een toename, zodat exporten naar landen buiten het GOS weer licht kunnen stijgen.

Finland

De productie van de Finse industrie stijgt in 1993 met ruwweg 10%, in vergelijking met 1992. De capaciteitsbenutting van de industrie stijgt: van 83% in 1992 naar 87% in 1994. De exportzagerijen benutten momenteel zelfs 90% van hun capaciteit.

Devaluatie van Finse mark en sterke kostenreducties hebben de concurrentiepositie van Finse houtprodukten verbeterd, hetgeen inmiddels ook blijkt uit de exportcijfers van Finland. Dit geeft voor de belangrijkste houtprodukten het volgende beeld.

Rondhout

Finland importeert van oudsher veel pulphout: bijna 2 miljoen m³. Dit daalt sterk in 1993 en zal naar verwachting in 1994 nog verder dalen tot 1 miljoen m³. Het verbruik daalt in 1993 licht maar zal in 1994 weer stijgen met 12% tot 19,5 miljoen m³.

Gezaagd naaldhout

Sinds 1990 stijgt de productie van gezaagd naaldhout en dat blijft ook in 1993 en 1994 zo. Maar in 1993 accelereert de productie met 19% en dat is opvallend. Reden daarvoor is de sterk toegenomen buitenlandse vraag naar Fins gezaagd hout, vooral omdat Rusland en Canada minder exporteren naar Europa. Hun exporten zijn gedaald met bijna 5 miljoen m³ sinds het begin van de negentiger jaren. Toch kan Finland niet meer gaan produceren want zaaghout is in 1994 beperkt beschikbaar en restprodukten van zagerijen (chips) hebben afzetproblemen.

Zweden

De Zweedse economie bevindt zich nog steeds in een zorgelijke situatie. Voor 1993 houden de Zweden rekening met een negatieve groei van -2,8% hoewel ze voor 1994 weer een lichte groei van 1,2% verwachten. De binnenlandse vraag is uiterst zwak door sterk dalende bouwactiviteiten. Het Zweedse parlement heeft dit voorjaar een nieuw bosbeleidsplan aangenomen. Drie punten zijn vermeldenswaardig: natuur- en milieuaspecten zijn in dit plan even belangrijk als houtproductie; het plan onderstreept het multifunctionele karakter van bossen en de Zweden willen de biodiversiteit van hun bossen versterken, vooral door meer bosreservaten te maken. Bij de verschillende houtprodukten maakte de Zweedse delegatie de volgende opmerkingen.

Rondhout

Het totale verbruik is de laatste jaren vrijwel gelijk. Zweden dekt ongeveer 10% van haar rondhoutbehoefte uit invoer van vooral pulphout uit Oost-Europa. Zweden verwacht in 1994 een stijging van pulphoutverbruik, ondanks een daling van de pulphoutoogst. Zowel oogst als verbruik van zaaghout nemen verder toe in 1993 en 1994.

Ontwikkelingen in belangrijke houtlanden (x 1000 m³)

	Productie			Export		
	1992	1993	1994	1992	1993	1994
Russische Federatie (GOS):						
Rondhout 1)	191000	149500	150000	?	?	?
Gezaagd naaldhout	52000	43000	43000	6700	5000	5000
Plaatmaterialen 2)	5681	4640	5200	902	527	815
Finland:						
Rondhout 1)	40110	40000	46420	319	502	368
Gezaagd naaldhout	6900	8200	8400	4600	6000	6200
Plaatmaterialen	919	1085	1089	499	739	729
Zweden:						
Rondhout 1)	49000	48000	48000	638	575	370
Gezaagd naaldhout	11915	12100	12500	8240	9500	9800
Plaatmaterialen	799	761	762	198	219	243
Verenigde Staten:						
Rondhout 1)	?	?	?	?	?	?
Gezaagd naaldhout	81480	80240	79060	6165	5900	5430
Plaatmaterialen	37795	38800	39810	2560	2345	2480
Canada:						
Rondhout 1)	?	?	?	3509	4265	1050
Gezaagd naaldhout	55512	59000	59500	39798	41000	42000
Plaatmaterialen	5766	6010	6350	2551	3075	3155
E.G.: 3)						
Rondhout 1)	98847	94341	101691	13352	10966	4163
Gezaagd naaldhout	26266	24223	25293	2970	2811	2961
Plaatmaterialen	24009	24085	24448	6835	6805	6864

Bron: ECE/Timcic (1993)
 1) Zaag-, fineer- en vezelhout
 2) Exclusief vezelplaten (productie ca. 4 miljoen m³/jr, export ca. 0,3 miljoen m³/jr)
 3) Inclusief exporten naar E.G.-landen onderling

De Amerikanen houden rekening met enige schaarste aan gezaagd naaldhout door een stijging van de huizenbouw

De houtvoorraad in de Zweedse bossen neemt nog steeds toe omdat de bijgroei groter is dan de kap.

Gezaagd hout

De productie stijgt snel door een sterk toegenomen buitenlandse vraag: in 1993 met 6% en in 1994 met 5%. Voor 1994 verwacht men een lichte produktiestijging met 100.000 m³. De uitvoer steeg snel: van 8,2 miljoen m³ in 1992 tot 9,5 miljoen m³ in 1993. Voor 1994 verwachten de Zweden een verdere groei.

Plaatmaterialen

Voor de belangrijkste houten plaatmaterialen zijn de produktiecijfers in 1992 aanzienlijk lager dan in 1991. Voor 1993 en 1994 verwachten de Zweden een lichte verbetering.

Verenigde Staten

De economische situatie is in 1993 iets beter dan in 1992. Ook voor 1994 verwachten analisten dat de Amerikaanse economie verder groeit. Zo is de verwachting dat de huizenbouw dit jaar met 4,2% groeit en volgend jaar met 8%. Een dergelijke groei gaat echter niet op voor alle sectoren, want de vooruitzichten voor de utiliteitsbouw (bijvoorbeeld kantoren en winkels) zijn beduidend minder gunstig. Enige verbetering verwachten de Amerikanen pas in 1994. Er is een stijgende vraag naar houtprodukten zoals meubels. Voor de belangrijkste houtprodukten leidt dit tot het volgende beeld.

Rondhout

Oogst en export dalen sterk in 1993 met 9,4%. De oogst daalde onder meer door de "Set aside" programma's van federale en provinciale overheden die bepaalde bosgebieden, zoals de "old growth forests", uitsluiten van houtkap. Waarschijnlijk zal daardoor de oogst in 1994 opnieuw dalen. Opvallend in 1993 zijn stijgingen van de pulphoutoogst (1%) en het pulphoutverbruik (3,2%), ondanks de toenemende recycling van oud papier.

Gezaagd hout

Het verbruik ligt in 1993 iets hoger dan in 1992. De importen stijgen met 9% dit jaar, terwijl de exporten waarschijnlijk dalen met 3%. Ook de productie zal dit jaar iets lager (-1%) zijn dan in

1992. De Amerikanen houden rekening met enige schaarste aan gezaagd naaldhout door een stijging van de huizenbouw. De vooruitzichten zijn iets beter voor het loofhout dan voor het naaldhout.

Plaatmaterialen

De Amerikanen verwachten voor Oriented Strand Board (OSB) een produktiestijging van 8,2% en voor spaanplaat/MDF een stijging van 5%. De productie van triplex blijft naar verwachting hetzelfde.

Canada

De Canadese economie is momenteel een van de best groeiende van alle G7-landen. De Canadezen verwachten dat het Bruto Nationaal Produkt stijgt met 2,7% in 1993 en met 3,5% in 1994. De productie van belangrijke houtprodukten zoals gezaagd naaldhout, gezaagd loofhout en triplex daalt in 1993, die van spaanplaat en MDF stijgt in 1993. Dit leidt tot het volgende beeld.

Rondhout

Na de recordhoutoogsten van pulp- en zaaghout in 1987 is de kap in 1992 sterk gedaald van 192 miljoen m³ naar 165 miljoen m³. Opvallend is de verdubbeling van pulphoutexport tussen 1991 en 1993. In absolute zin gaat het echter nog om een kleine stroom van 150.000 m³. Veel belangrijker is de stijgende export van zaagstammen, vooral naar Japan: in 1993 en 1994 1 miljoen m³.

Gezaagd hout

De productie is in 1992 gestegen met bijna 9%, in vergelijking met 1991. Naar verwachting zet deze stijging zich voort in 1993 en 1994. Dit betekent dat in drie jaar de productie met 16% stijgt en de export met 13%. Dat komt vooral door de toenemende vraag uit de Verenigde Staten en Japan. De export naar Europa ontwikkelde zich teleurstellend, want binnen drie jaar daalde deze met 66%. Geheel anders verloopt de productie van gezaagd loofhout. Die daalt tot het laagste niveau in tien jaar. Voor 1994 verwacht men een licht herstel.

Plaatmaterialen

Canada produceert weinig triplex in vergelijking met de Verenigde Staten (ongeveer eentende). De productie stijgt wel voortdurend, hoewel de Canadezen voor 1993 een lichte terugval verwachten. Dit is vooral het gevolg van beperkte beschikbaarheid van geschikte stammen. Exporten zijn in de eerste helft van 1993 aanzienlijk gestegen: een toename van 40% in vergelijking met 1992. De export naar Japan is in dezelfde periode met bijna 80% toegenomen. De productie van spaanplaat is met 14% in 1992 en met 16% in de eerste helft van 1993 sterk gestegen. De grootste stijgingen zijn opgetreden bij OSB/Waferboard: 28% in 1992 en 20% in de eerste helft van 1993. Dat komt vooral door de toegenomen vraag uit de Verenigde Staten. OSB neemt steeds meer de plaats in van triplex, want de productie van tri-

plex daalt omdat er minder geschikte stammen zijn. Geheel anders zijn de ontwikkelingen in de productie van hardboard/MDF. Die is in 1992 met 6% gedaald: de productie van MDF bleef hetzelfde en die van hardboard daalde fors. Voor 1993 verwachten de Canadezen geen grote veranderingen.

Europese Gemeenschap

Het is onmogelijk om zicht te krijgen op houtstromen tussen EG-lidstaten onderling, omdat de EG sinds 1992 een open markt is. Daarom is het moeilijk om een compleet beeld per lidstaat te geven, en behandelen wij de EG hier als een marktgebied. Het beeld voor de EG is als volgt.

Rondhout

De totale rondhoutoogst (exclusief brandhout) daalt volgens het Timber Committee in 1993 met ruim 1 miljoen m³. In vergelijking met 1991 is er zelfs sprake van een sterke daling van 8%. Opvallend genoeg laat de prognose voor 1994 weer een stijging zien van 6%. De oogst van vezelhout is bestemd voor de pulp- en platenindustrie en daalt in 1993 met 12%. Die daling kent twee belangrijke oorzaken. Allereerst het toenemend hergebruik van oud papier en oud hout. Ten tweede de economische recessie. De oogst van zaag- en fineerhout zal daarentegen vrijwel hetzelfde zijn als in 1992, maar daalt wel met 11% in vergelijking met 1991. De export van rondhout naar landen binnen en buiten de EG is constant en bedraagt iets meer dan 10% van de oogst. Er is wel sprake van verschuiving naar sortiment: aanzienlijk meer export van vezelhout (+18%) en beduidend minder van zaaghout (-20%).

Gezaagd hout

De produktie van gezaagd naaldhout daalt in 1993 waarschijnlijk met 8%, om vervolgens in 1994 weer licht te stijgen. Eenzelfde ontwikkeling is waar te nemen bij het verbruik en de export. Bijna de helft van haar verbruik moet de EG dekken uit invoer van landen buiten de EG, hetgeen haar een tweede plaats bezorgt op de wereldranglijst van verbruikers en importeurs van gezaagd naaldhout. De Verenigde Staten staan op de eerste plaats.

Plaatmaterialen

Produktie, export en verbruik van plaatmaterialen zijn stabiel tussen 1992 en 1994, hoewel ze in 1994 waarschijnlijk licht stegen. Er zijn echter duidelijke verschillen tussen diverse plaatmaterialen. Produktie en verbruik van vezelplaten zullen toenemen door een groeiende markt voor MDF. Aan de spaanplaatproduktie verandert weinig: de consumptie daalt dit jaar enigszins en stijgt licht in 1994. Produktie en verbruik van triplex dalen beiden in 1993 met 7% en stijgen licht in 1994.

Slotverklaring: Bosontwikkeling in gevaar

Op verschillende momenten tijdens de jaarvergadering werd duidelijk dat vrijwel alle landen zich in toenemende mate zorgen maken over afnemende afzetmogelijkheden voor rondhout van geringe afmetingen, vooral afkomstig uit dunningen. Mede in verband met het streven naar een duurzame ontwikkeling van de bosbouw werd aan het slot van de conferentie een verklaring uitgegeven die samengevat op het volgende neerkomt:

In lijn met de resoluties van de Ministers Conferentie over de bescherming van de Europese bossen in Helsinki is het Timber Committee van mening dat de verschillende bosfuncties alleen optimaal tot hun recht kunnen komen als bossen op een duurzame wijze worden beheerd. Het gebruik van hout afkomstig uit deze bossen levert belangrijke milieuvoordelen ten opzichte van concurrerende materialen. Door succesvol hergebruik van oud papier is de vraag naar dunningshout, vooral pulphout, de laatste tijd echter sterk afgenomen. In zo'n situatie lopen de opbrengsten terug en zullen bepaalde essentiële beheersmaatregelen noodgedwongen achterwege blijven. Dit zal onherroepelijk in veel landen tot minder stabiliteit, vitaliteit en productiviteit van het bos leiden.

Op grond van deze overwegingen roept het Timber Committee op tot vergroting van de afzetmogelijkheden voor hout van geringe afmetingen. Speciale aandacht verdient de inzet van hout en de laagste oud papierkwaliteiten voor energie-doeleinden. Immers: hout is hernieuwbaar en kan het gebruik van fossiele brandstoffen beperken.

Tot slot wijst het Timber Committee beleidsmakers in bosbouw en houtverwerking erop dat de hele bosbouw- en houtverwerkende sector in stand moet blijven. Als zij verdwijnen door de huidige conjuncturele en structurele afzetproblemen van hout met geringe afmetingen, dan valt een noodzakelijke voorwaarde weg voor duurzame ontwikkeling van bosbouw en produktie van houtprodukten. Het multifunctionele karakter van het Europese bos komt dan in gevaar.

ir. L.J.M. Dielen [PE]

Stichting Bos en Hout ©
Bosrandweg 5, Postbus 253
6700 AG Wageningen
Tel. 08370-24666

SBI